

Geactualiseerde resolutie “VNG-inzet richting nieuwe kabinet”

De leden bijeen in de Najaars ALV van 29 november 2024:

Overwegende dat:

1. Gemeenten - mede in het licht van de in de ALV van 14 juni 2023 vastgestelde Verenigingsstrategie en de in de Extra ALV van 24 mei jl. en de ALV van 26 juni jl. aangenomen resoluties - een stap naar voren willen zetten;
2. Gemeenten als krachtige bestuurslaag met het rijk en de andere medeoverheden uitvoering willen geven aan een gezamenlijke agenda voor Nederland;
3. De VNG met het kabinet in het Overhedenoverleg van 21 november jl. is overeengekomen dat het rijk overeenkomstig artikel 108 lid 3 gemeentewet aan gemeenten de kosten voor de uitvoering van de jeugdwet vergoedt en dat deze vergoeding in de voorjaarsnota voor de begroting 2026 wordt verwerkt én dat voorstellen worden gedaan voor aanpassing van de Jeugdwet, met inachtneming van het advies van de deskundigencommissie;
4. Deze afspraak niet leidt tot voldoende balans tussen ‘taken en middelen’, maar wel een substantiële financiële vervolgstap is na de eerder overeengekomen afschaffing van de opschalingskorting en de afspraken over de WMO en een basis biedt voor het verdere gesprek met het kabinet over de tekorten in het gemeentefonds in het volgende overhedenoverleg in februari 2025;
5. Gemeenten zich in de Najaars ALV ook uitspreken over de resolutie “Stop met gesprekken vervolg IZA totdat is voldaan aan gestelde voorwaarden”;
6. Gemeenten zich via onder meer onderlinge samenwerking en doelmatigheidsverbetering inspannen om zelf naar vermogen bij te dragen aan de noodzakelijke balans tussen taken en middelen.

Spreekt uit:

1. Dat het uitgangspunt voor afspraken met het rijk onverkort van kracht blijft, namelijk dat gemeenten voldoende middelen dienen te hebben om hun taken en verantwoordelijkheden waar te kunnen maken;
2. Er op basis van de concrete afspraken in het Overhedenoverleg op te vertrouwen dat het rijk overeenkomstig artikel 108 lid 3 gemeentewet aan gemeenten de kosten voor de uitvoering van de jeugdwet vergoedt en dat deze vergoeding in de voorjaarsnota voor de begroting 2026 wordt verwerkt én dat voorstellen worden gedaan voor aanpassing van de Jeugdwet, met inachtneming van het advies van de deskundigencommissie;
3. Dat gemeenten bereid zijn overleg te voeren met het kabinet om te komen tot een gezamenlijke inhoudelijke agenda voor onze inwoners op de thema's

bestaanszekerheid, wonen, klimaat, het brede zorgdomein, voorzieningen voor dorpen/steden, goed bestuur en digitalisering. Hierbij zijn betaalbaarheid en uitvoerbaarheid van de nieuwe doelstellingen en taken randvoorwaardelijk voor de instemming met die agenda;

4. Dat op het moment dat het rijk taken en middelen in balans heeft gebracht in de voorjaarsnota gemeenten bereid zijn aan deze gezamenlijke inhoudelijke agenda daadwerkelijk invulling te geven;
5. Dat, als het kabinet de gemaakte afspraken over de vergoeding van de kosten met betrekking tot de uitvoering van de jeugdwet in de Voorjaarsnota niet volledig nakomt, gemeenten zich als belanghebbende genoodzaakt zien om met ondersteuning van de VNG een juridische procedure te starten tegen de rijksoverheid;
6. Dat indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven er een Extra ALV zal worden gehouden in het voorjaar van 2025.

Toelichting

Geactualiseerde resolutie op basis van Overhedenoverleg en informele ledenpeiling

In deze geactualiseerde resolutie heeft het bestuur de uitkomsten van het Overhedenoverleg van 21 november jl. en de opbrengst van de informele ledenpeiling onder colleges verwerkt.

Het bestuur wil met de geactualiseerde resolutie recht doen aan de gevoelens, wensen en verwachtingen van alle gemeenten en namens de gemeenten één heldere inzet van de gemeenten richting het kabinet formuleren.

Informele ledenpeiling

In de informele ledenpeiling hebben circa 160 gemeenten gereageerd op vragen over onder meer het teruggeven van taken, de uitvoering van akkoorden en het starten van een juridische procedure inzake de bekostiging van de jeugdzorg.

Op basis van de peiling kan worden vastgesteld dat veel gemeenten bereid zijn om een juridische procedure te starten, begeleid door de VNG, om het rijk om nakoming te vragen van de verplichting jegens gemeenten om de kosten die gemeenten in medebewind maken te vergoeden. Deze constatering is opgenomen in de resolutie.

Overhedenoverleg

Belangrijke stap naar voldoende middelen en gezamenlijke doelen

De VNG heeft op 21 november jl. met een brede delegatie van het kabinet gesproken over de grote uitdagingen waar Nederland voor staat. De dringende behoefte aan meer woningen, de beperkte beschikbare ruimte en de druk op de zorgsector waren centrale thema's. Zowel het rijk, gemeenten, provincies als waterschappen spelen een cruciale rol bij het aanpakken van deze uitdagingen. Er is ook specifiek gesproken over zorgen, zoals de financiering voor gemeenten en provincies en de uitvoerbaarheid van de plannen. Alle partijen zijn het erover eens dat er een goede balans moet zijn tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht.

Compensatie voor stijgende kosten jeugdzorg in zicht

Het kabinet heeft tijdens het overleg aangegeven dat de 'of-vraag' over structurele financiële oplossingen met betrekking tot de Jeugdzorg niet aan de orde is. De focus ligt op het 'hoe'. De financiële impact van dit dossier, wordt begin 2025 verwacht na de publicatie van het rapport van de Deskundigencommissie-Van Ark. In het Overhedenoverleg van februari 2025 worden de resultaten besproken en zullen deze uitkomsten in de Voorjaarsnota worden meegenomen.

In de woorden van VNG voorzitter Sharon Dijksma: "De afspraken van vandaag zijn een stap in de goede richting. Het is positief dat het kabinet erkent dat samenwerking en balans tussen ambities, taken en middelen essentieel zijn en dat de Deskundigencommissie Jeugdzorg wordt gevolgd. Maar de echte test ligt in de daden. Gemeenten staan voor immense opgaven en kunnen die niet dragen zonder structurele financiële oplossingen. Het is cruciaal dat het rijk beseft: mooie plannen zijn niets waard als de middelen en uitvoeringskracht ontbreken. Samenwerken betekent ook samen verantwoordelijkheid nemen. Daarover gaan we in februari verder in gesprek."

Agenda op voorwaarden

Er zijn vier hoofdthema's geïdentificeerd voor intensieve samenwerking: wonen & bereikbaarheid, zorg, bestaanszekerheid en natuur & klimaat. De uitwerking van samenwerkingsafspraken op deze terreinen wordt de komende maanden verder vormgegeven. Het doel is een meerjarige financiële aanpak en een gezamenlijke agenda voor Nederland die gemeenten, provincies en het rijk samen ontwikkelen. Dit pakket moet de financiële druk op de medeoverheden verlichten en concrete stappen mogelijk maken richting de gestelde doelen. Bij deze aanpak moeten gezaghebbende onderzoeken, zoals van de deskundigencommissie jeugd en het ROB-onderzoek naar de uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord, leidend zijn.

In de gesprekken over de gezamenlijke agenda is vooral van belang welke middelen aan het gemeentefonds toegevoegd dienen te worden om een gezamenlijke agenda uit te kunnen voeren. Er is nog altijd sprake van een disbalans tussen taken en middelen. Er kan pas sprake zijn van een gezamenlijke agenda als die disbalans wordt opgeheven.

De afspraken in het Overhedenoverleg van 21 november vormen de basis voor het overleg in februari. De uitkomst zou wat de VNG betreft moeten leiden tot een financieel pakket voor medebewindtaken (waaronder jeugdzorg en WMO) en een gezamenlijke 'Agenda voor Nederland' inclusief de randvoorwaarden die daarbij horen.